

Soorten bijplussen in N hoeft niet van Brussel

Provincies kiezen voor bijplussen soorten

Provincies hebben in 2019 een nieuwe maatlat laten opstellen, voor het bepalen van de natuurkwaliteit in N2000-gebieden. Die maatlat zal voortaan worden gehanteerd in beheerplannen. De maatlat is uitgewerkt door bureau Tauw, in samenwerking met provincies, ministerie LNV, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer. De maatlat 'Beoordeling van de kwaliteit van habitattypen' gaat uit van de mate van aanwezigheid van typische

soorten. Als meer dan 60% van de soorten op de wensenlijst aanwezig is, is de natuurkwaliteit 'goed'. De natuurkwaliteit is slecht als dat minder dan 20 procent is. Daartussenin is de natuurkwaliteit matig. Provincies stimuleren hiermee het bijplussen van soorten in N2000-gebieden, om een goede natuurkwaliteit te scoren. Hiermee zetten zij een 'provinciale plus' op de Habitatrichtlijn, die spreekt over instandhouding van soorten.

2000-gebieden

In Nederlandse N2000-gebieden wordt de natuurkwaliteit bepaald aan de hand van het aantal 'typische soorten' dat er voorkomt. Voor een betere score op natuurkwaliteit, moet het aantal typische soorten dus worden verhoogd. STAF legde deze Nederlandse systematiek voor aan de Europese Commissie. Deze geeft aan dat (her)introductie van soorten geen doel is van de Habitatrictlijn. Dit is een Nederlandse keuze.

Middels uitzaaïen kunnen nieuwe soorten worden toegevoegd aan een N2000-gebied. Hier ging het even mis. De zadenmix bleek ook zonnebloem te bevatten, bevestigde de beheerder.

Foto: STAF

Volgens stikstofminister Christianne van der Wal gaat het slecht met de natuur. Waar zij zich precies op baseert, wordt niet duidelijk. Provincies zijn verantwoordelijk voor de natuur in N2000-gebieden op hun grondgebied. Voor alle gebieden is een beheerplan opgesteld. Hierin staat welke doelen met welke maatregelen worden nagestreefd voor de instandhouding, het herstel en de ontwikkeling van de natuurwaarden.

Journalisten kunnen slechts zeer beperkt natuurgegevens opvragen bij de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). Lieftingsbroek in de provincie Groningen is met haar 20 hectares een van de kleinste N2000-gebieden. Het aantal natuurgegevens valt daarom binnen de opvraaglimiet. De complete dataset wordt opgevraagd en verkregen.

Eerst naar het beheerplan. Wat zegt dat over de natuurkwaliteit? Er komen in Lieftingsbroek drie stikstofgevoelige habitattypen (natuursoorten) voor: blauwgrasland, eiken-beukenbos met hulst en eiken-haagbeukenbos. Bij ieder habitatype hoort een lijst met typische soorten: vlinders, vaatplanten, korstmossen, reptielen, vogels. Dit betreft de lijst met gewenste soorten. We beperken ons in dit artikel tot de vaatplanten (planten, inclusief grassen). In tabel 1 staat in welke mate de typische soorten vaatplanten hier worden aangetroffen.

Volgens het beheerplan (2017) is géén van de 13 typische soorten vaatplanten op de wensenlijst aanwezig in het eiken-haagbeukenbos. Ruig klokje komt wel voor in het gebied, maar is afwezig in het eiken-haagbeukenbos. De soort staat in het beheerplan op 'niet aanwezig'. In het beheerplan lezen we dat provincie Groningen de kwaliteit van het eiken-haagbeukenbos wil verbeteren. ►

Tabel 1. Lieftingsbroek: typische soorten vaatplanten op de wensenlijst; typische soorten aanwezig volgens beheerplan, typische soorten gezien tussen 1900-2022 (NDFP).

Habitatype	Typische vaatplanten op wensenlijst	Typische soorten aanwezig (beheerplan 2017)	Typische soorten eerder gezien in gebied (data NDFP)
Eiken-haagbeukenbos	Aardbeiganzerik, bosroos, daslook, donkersporig viooltje, eenbes, heekruid, lievevrouwebedstro, rood peperboompje, ruig hertshooi, ruig klokje, schedegeelster, winterlinde, zwartblauwe rapunzel	Geen van de soorten	Geen van de soorten. Ruig klokje komt wel in gebied voor, niet in dit habitatype
Blauwgrasland	Blauwe knoop, blauwe zegge, blonde zegge, klein glidkruid, kleine valeriaan, Spaanse ruiter, vlozegge	Blauwe knoop, blauwe zegge, kleine valeriaan, Spaanse ruiter	Blauwe knoop, blauwe zegge, Spaanse ruiter
Eiken-beukenbos met hulst	Dalkruid, gewone salomonszegel, lelietje-van-dalen, witte klaverzuring	Dalkruid, gewone salomonszegel, lelietje-van-dalen, witte klaverzuring	Dalkruid, gewone salomonszegel, lelietje-van-dalen, witte klaverzuring

‘De doelstelling voor verbetering van de kwaliteit is: een weelderige, soortenrijke kruidlaag met typische soorten als: aardbeiganzerik, bosroos, daslook, donkersporig viooltje, eenbes, heekruid, lievevrouwebedstro, rood peperboompje, ruig hertshooi, ruig klokje, schedegeelster, winterlinde en zwartblauwe rapunzel.’

Uit de gegevens van NDFP blijkt dat deze dertien soorten niet eerder werden gezien in het gebied. Ook provincie Groningen kan desgevraagd niet aantonen dat de soorten hier voorheen wel voorkwamen. Het beheerplan verwijst weliswaar naar een natuurinventarisatie uit 1937, maar die blijkt onvindbaar. De kwaliteitsverbetering die provincie Groningen wil realiseren, betreft dus het toevoegen van extra soorten aan het gebied.

WAT ZEGT BRUSSEL?

STAF legt de kwestie voor aan de Europese Commissie. Is het introduceren van nieuwe soorten, of het terughalen van soorten uit een ver verleden, een vereiste van de Habitatrictlijn? “Het doel van de Habitatrictlijn is een goede instandhouding van bestaande soorten in het gebied”, aldus de woordvoerder. “Het herintroduceren van soorten die er ooit waren, is geen doel van de Habitatrictlijn.” De woordvoerder laat zich niet uit over het introduce-

ren van soorten die er nooit waren. “Lidstaten bepalen hun eigen systematiek.”

STAF legde de kwestie vorig jaar al eens voor aan het ministerie van LNV. LNV zat toen nog op de lijn van Brussel. “In het aanwijzingsbesluit van een N2000-gebied zijn geen doelen geformuleerd voor de typische soorten. Er is dan ook geen landelijke maatlat voor typische soorten in N2000-gebieden. Het hangt er helemaal van af wat er al in een

gebied zit aan typische soorten, want dát moet worden behouden. Het is mogelijk dat bij aanwijzen geen enkele typische soort aanwezig is. Dan is het dus niet per se nodig om die soorten er wel te krijgen. Provincies kunnen zelf doelen opnemen in het beheerplan. Een provincie kan ervoor kiezen het zo te laten”, aldus de LNV-woordvoerder.

Sinds kort hanteren provincies een nieuwe maatlat. Die gaat verder dan de Habitatrictlijn (zie kader pag. 6). ■

Provincies schuiven EU-Uitvoeringsbesluit terzijde

Europa eist van lidstaten dat zij al hun individuele N2000-gebieden beoordelen conform Uitvoeringsbesluit 2011/484/EU. In dit besluit staat dat ieder N2000-gebied regelmatig moet worden beoordeeld op een breed scala aspecten. Nederland doet dit ook, en stuurt de gebiedsrapportages naar Brussel.

Een belangrijk aspect betreft de beoordeling van de ‘staat van instandhouding’. Daarbij moet ook worden gekeken naar de inspanningen die herstel vergen. Brussel hanteert bij dat laatste de volgende oordelen: ‘herstel gemakkelijk’, ‘herstel mogelijk zonder buitensporige inspanningen’ en ‘herstel moeilijk of onmogelijk’. Ook moet er een kosten-batenafweging worden gemaakt: ‘Vervolgens dient men zich af te vragen of dit herstel uit het oogpunt van het natuurbehoud verantwoord is (kosten/

batenanalyse). Daarbij dient rekening te worden gehouden met de ernst van de bedreiging en de zeldzaamheid van het habitatype.’

Provincies wegen dit Uitvoeringsbesluit niet mee in hun beheerplannen. Dat is merkwaardig. STAF constateert dat een aantal natuurgebieden een ‘uitstekende / goede staat van instandhouding’ hebben gescoord, met ‘herstel gemakkelijk’ of ‘herstel zonder buitensporige inspanningen’. Hier zitten gebieden tussen waar provincies maatregelen willen uitvaardigen voor grootschalige emissiereducties en uitkoop van boeren vanwege natuurherstel.

STAF heeft meerdere provincies hierover vragen gesteld. Hierop komt alsmaar geen antwoord. Bij het ter perse gaan van dit nummer is er nog steeds niet gereageerd.